যা বন্ধু! পূৰ্ণ হোক ইচ্ছা তোৰ
গুচক পিয়াহ ঘোৰ।
মোৰ সপোনৰ কথা
তোলে' হ'ল মুকলি দিঠক,
মই কিন্তু ভ্ৰমি ভ্ৰমি দেশ-দেশান্তৰ,
অচিনাকি মানুহৰ কাণে কাণে ক'ম,
আহিলহেঁতেন সি সৰু ভাই মোৰ
চাবলৈ তইঁতক
তই অভিমান কৰি এৰি যোৱা জগতক।
পাহৰিব নোৱাৰোঁ অ' তোক
তয়ো যেন নেপাহৰ মোক
মনত পেলাই তোৰ
মৰতৰ মৰম সাচোঁতাটিক।
সপোনত কবিহি অ'
মৰমৰ কথা
পাহৰাই শোক,
য'তেই বিহৰ তই
আহিবি মাজে মাজে তই
মুহূৰ্ত্তলৈ এৰি দিব্যলোক।
চাই ফুৰোঁতেই তই
বিশ্বব্ৰহ্মাণ্ডৰ
গ্ৰহে গ্ৰহে তৰাই তৰাই,
আনিবি অ' কাকতৰ টোপালাটি
ভৰাই ভৰাই,
নানান অদভুত বিতোপন
নানান নৱীন বিবৰণ
শুনি শুনি হ'ম মই তেনেই বিভোল।

আৰু তই আনিবি অ' তোৰ
টোকাৰীৰ তাঁৰত সুমাই
অভিনৱ বিচিত্ৰ দেৱাসুৰৰ কল্লোল,
বোৱাবিহি প্ৰাণত এদিন
সেই চিৰশ্ৰুতি-মনোহৰ
ফটিকৰ শুভ্ৰ সঙ্গীতৰ জোল।

কল্পনাকে মাথোঁ মই শুনিব
পাৰিছোঁ অ'
সেই মহাসঙ্গীতৰ বোল!

আছিল সি পদুমৰ কলি,
সেউজীয়া বনৰ মাজৰ
দুৰ-সলিলত
ক'ৰবাত সুৰভি দিবলৈ
ক'ৰবাত ফুলিবলৈ
ক'ৰবাত হাঁহিবলৈ গুচি গ'লগৈ।

আধাফুটা হাঁহিৰে সি
কৈছিল মিচিকি মিচিকি
সময় আহিলে মই ফুলিম আপুনি
সুৰভি বিলাই যাম মাততে মই।

কোনোবা স্বৰ্গৰ দেৱীৰ
বুকুৰ মালাৰ সিবা
চিৰআমৰণ কোনো বিতোপন ফুল
নাই তাৰ তুল,
দেৱী আহি পৃথিৱীলৈ চাওঁতেই
ছাঁয়াবাজী
কেনেবাকৈ সৰি যোৱা ফুল।

সেইহে হবলা মনত পৰোঁতে পুনু
হঠাতে এদিন আহি
নৌ ফুলোঁতেই,
য'ৰ বস্তু ত'লে বুলি
আলফুলকৈ লৈ গ'লগৈ,
ফুলিবলে' পোৱা হ'লে
বোৱালেহেঁতেন সি
সুৰভিৰ নৈ।*

বাঁহী, ১৭শ বছৰ
৭ম, ৮ম সংখ্যা, ১৮৫০ শক।

* ৺অৰুণকুমাৰ আগৰৱালা কবিৰ ববদেউতাক, 'প্ৰতিমা'ৰ খনিকৰ চন্দ্ৰকুমাৰৰ মাজুপুতেক। এওঁ অকালতে আত্মঘাটী হৈ জীৱন-লীলা সামৰে। জ্যোতিপ্ৰসাদ ৰচিত 'চন্দ্ৰকুমাৰ' গ্ৰন্থ দ্ৰষ্টব্য।

লুইতৰ পাৰৰ অগ্নিসুৰ

পঞ্চম তৰঙ্গ

এটা মাতোৱাল বনুৱা

ডিব্রুগড়ৰ ওচৰৰ এখন চাহবাগিছা। দেওবাৰ। পুৱা ৯ বজাৰ সময়ত আগদিনা ৰাতিৰে পৰা লাওপানী খাই মতলীয়া হৈ থকা এটা বনুৱা দেওবৰীয়া হাটলৈ যাবলৈ বাগিছাৰ মালিকৰ বঙলাৰ আগৰ বাটেদি মাতোৱাল হৈ বকি বকি ঢলংপলংকৈ মাজে মাজে গান গাই আৰু মাজে মাজে কোবোহনি মাৰি আহিব লাগিছে। আদবয়সীয়া।

মাতোৱাল বনুৱা। (ঢলংপলংকৈ নাচি নাচি) × ×

× × ডাগ্ ডি গুডা

ডাগ্ ডি গুডা

ডাগুৰ গুডা—ডা—আ

ডাম্ ডুমা ডুম্ × × × ধেৎ তেৰা

ডাম্ ডুমা ডুম্ × × × ধেৎ তেৰা

ঝগড় ঝগড় ঝাঁ······

(ঘূৰি ঘূৰি) অহ’ হ’ হ’ × × × হ’

ঢলং পলংকৈ কিছুদূৰ লৰিগৈ বঙলাৰ ওচৰ পাই)

আ—আ—হা—আ—হাঃ

আৰে বড় ঘৰেৰ বহুবেটী

আঁকৰ বাঁকড় চুল ৰে

আইনা দেখে খোপা বান্ধে

উড়ে গেন্দা ফুলৰে—

ডাগ্ ডি গুডা

ডাগ্ ডি গুডা

ডাগুৰ গুডা—

[এনেতে বঙলাৰ চকীদাৰে ধম্‌কি মাৰি কয়]

বঙলাৰ চকীদাৰ। হেই কোন্ ৰেই × × ×

মাতোৱাল বন্দুৱা। (ফুটাই) মই ৰেই—(মুখৰ ভিতৰত)
তোৰ বাপ্ ৰেই × × ×

চকীদাৰ। এই বঙলাকে চামনেমে
গোলমাল ন কৰিবি
দেউতা ৰাগ্ হবেক্ ৰেই—

মাতোৱাল। কাঁহা গোলমাল কৰিছোঁ
থোৰা ভগবানকেৰ
নাম গাইছোঁ—
(আকৌ নাচি) হুৰ্ডাং—ডাং—ডাং—

চকীদাৰ। (চিঞৰি হুকি মাৰি)
ফিম্—কি ডাং ডাং
লগাইছৰে—
দেখ্‌বি ফিম্—

মালিক। এই—অও—কি হাল্লা হৈছে?

চকীদাৰ। নাই দেউতা—কুছ নাই আছে পিছে
হেই চৰ্দাৰটোৱে থোৰা নাচ কৰিছে।

মালিক। (মুখ ভেঙুচাই) কি কি নাচ কৰিছে—
ধৰি আন তাক—!
বঙলাৰ আগত গোলমাল কৰিছ কেলৈ?

(চকীদাৰ আগবাঢ়ি যায় আৰু বঙলাৰ মালিকৰ মাত শুনি মাতোৱাল চৰ্দাৰ সিফালে নিফুট মাৰে। চকীদাৰ তাৰ ওচৰলৈ গৈ তাক এটা বাউসীত ধৰি লৈ আহে। সি ভয়ভয়কৈ চলংপলংকৈ আহি বঙলাৰ পৰ্টিকত বয়হি। মালিকে তাক দেখি অলপ হঁহা যেন কৰি)

আঁ—তই আছৰে -ৰূপটৰাই—
কি হ'লেক্‌ৰে তোৰ আজি?

মাতোৱাল চৰ্দাৰ। চালাম দেওঁতা—কুছ্—উ—উ নাই দেওতা—
মিছামিছি কৰি হেই চকীদাৰটো দিগ্‌দাৰী কৰিছে।

চকীদাৰ। নাই দেওঁতা—ই অথনিৰ পাৰা হাল্লা লগাইছে। মনা
কৰিছোঁতো ফিন্ খিচিয়াইছে।

মাতোৱাল। (গোঙোৰা হৈ) দূৰ—উ উ ৰ—ৰেই—কাঁহা গোলমাল
—থোৰা দেওঁতা—তোৰ ফুল বাগানকেৰ ফুলগুলা দেখি
মনটো খুছি লাগ্‌লেকৃত—তুই একটা সুৰ টানিছিলো।

মালিক। হেঃ হেঃ হেঃ—আচ্ছা আচ্ছা। বাক আজিতো সুৰ
টানিছ, কালিৰ পৰা কেই কলহ টানিলি?

মাতোৱাল। (লাজ কৰা যেন দেখুৱাই) নাই—ই—ই দেওঁতা—
নাই—দেওঁতা—খালি—ছোট বাটিছে আধাবাটি খালি—
ইমা—আ—আন্ টুকুন। নাই দেওঁতা—আজিকালি গান্ধী
মহাৰাজ মানা কৰিছে নহয়—আজিকালি একদম ছাড়ি
দিছোঁ—হাঁ—তবে—ছোট— অ—অ—অ—বাটিছে—আধা
বাটিছে ভি—থোৰা কম—হলে খাইছোঁ—মিছা কথা হলে
তোক নাই ক'ম।

মালিক। অঁ—নাখাবি। ইমানকৈয়ে লাওপানীবোৰ খাৱ, সেই
পইচাৰে গাখীৰ কিনি নাখাৱ কিয়?

মাতোৱাল। হাঁ—লেকিন দেওঁতা—গাখীৰটো হলে খালে পেটটো
বৰ জোৰছে খল্‌খলাই থাকে—আৰু পেটটো পঁই পঁই পঁই
কৰি হলে বহুত জুলুম কৰি থাকে। থোৰা আধা বাটিৰ
লেখীয়া পানীটো খালে হ'লে গাওটো টন্‌টনীয়া থাকে
হলে—

(মিলিটেৰীৰ দৰে থিয় হৈ)

হাঃ দেওঁতা—হলে ফিট্ থাকে।

মালিক।, হাঃ হাঃ হাঃ বাৰু বাৰু যা।
গোলমাল নকৰিবি—এতিয়া ক'লৈ যাৱ?

মাতোৱাল। হাট যাম দেওঁতা—

মালিকঃ। অ' হাটলৈ গৈ আকৌ ভাটীখানাৰ সেই খাৰাপ-চাৰাপবোৰ নাখাবি—বুজিছ অ' ?

মাতোৱাল। নাই—নাই—নাই—নাই খাম।
আজি দেওঁতা—মই আটৰূপীয়া লৈছোঁ।
তই খোৱা ৰকম একটা বিলাতী আজি কিনি হ'লে গোটা বটলটো খাম—তবে হ'লে ছোট কেৰাণীবাবু তাৰ আধাটো মাঙিছে—তবে হ'লে তাক নাই দিম—

মালিক। তই বিলাতী কিনিবলৈ ক'ৰ ইমান পইছা পালিৰেই ?

মাতোৱাল। হঁ দেওঁতা তোৰ মৰমতে পাইছোঁ।
আজিকালি হাজিৰাটো বেছি পাইছোঁ।
কমিছনটোভি বেছি আছে—

মালিক। অ' তইঁতক পইছা বেছিকৈ দিছোঁ
ভাল খাবলৈ পিন্ধিবলৈহে ?

মাতোৱাল। হাঁ পিছে কিনিবলৈ যে কাপড়া নাপাই—আটা নাপাই—দাল নাপাই—মাছভি নাপাই—তবে পইছাটো এনেয়ে পৰি আছে—তবে বিলাতীটো পায়।

মালিক। (অলপ গহীনহৈ ভবাগুণা কৰি থাকে)
বাৰু যা—গোলমাল নকৰিবি—(এই বুলি কিছু চিন্তা কৰি ভিতৰলৈ সোমাই যায়)

মাতোৱাল। চালাম দেওঁতা—চালাম দেওঁতা।
তোৰ মৰমতে আজি
খাম একটা বিলাইতি—
হাঁ—লাল—লাল—। হাঁ।

(চকীদাৰে তাক "চল চল গোলমাল নকৰিবি" বুলি লৈ গৈ গেটৰ বাহিৰত লৈ আহে আৰু সি আকৌ টলংপলংকৈ যাবলৈ ধৰে)

এটা পগলা খেতিয়ক

(আপোনাআপুনি কোৱা নাটকীয় বচন)

দৰ্শনৰ ঠাই

তেজপুৰৰ মেণ্টেল হস্পিটেলৰ এটা উটকট্ পগলা থোৱা গেৰাদ। তাত চতিয়াৰ কোনোবা এখন গাঁৱৰ পৰা অহা পগলা খেতিয়ক এটাই আধানাঙঠ হৈ তাক আগবাতি খাৱলৈ দিয়া ভাত-দালিবোৰ ভৰিৰে ফেনেকি ফেনেকি গেৰাদৰ লোহাৰ দুৱাৰখন জোকাৰি জয়ন্টা লবাই চিঞৰ সোধাইছে। তাৰ কপালৰ, বেয়াকৈ খুন্দা খোৱা ঘাৰ পৰা নিজৰি নিজৰি তেজ ওলাই গালেদি বৈ গৈছে। পিঠিত তাৰ ৱাৰ্ডাৰে কোবোৱা বেতৰ সাঁচ সেৰা পাতি পাতি আছে।

পগলা খেতিয়ক। (লোহাৰ দুৱাৰখনত ভালকৈ জোকাৰ এটা মাৰি)

—ঘটং ঘটং ঘটঙ্ টং টঙ্—

—ধিতিক তিকি

—ধিতিক তিকি—তিক্—

ইৰিকিটি মিৰিকিটি বাঁহৰ শলা

মোমাইৰ পদূলিত বান্ধিলোঁ ঘোঁৰা—

× × × হ' হ' বলধ হ'—ঘূৰ ঘূৰ হোঃ হঃ

× × × হাঃ হাঃ হাঃ! অ' মোৰ পিতাই হাঃ হাঃ হাঃ!

ধিন্দ্ দাও খিৎ তাও, ডালে-পাতে সিজাই খাওঁ,

পানীৰে সজা নাও চপৰাণিত বাওঁ।

হাঃ হাঃ হাঃ হাঃ হাঃ!

হোঁ—ওঁ—ওঁ—ওঁ—ওঁ—ত ক ক—টা—আ—

মহৰী—মেহেৰা—ভুঁহুৰি—ভেঁহেঁৰা
উ উ উ উ উ উ মৌজাদাৰৰ মহৰী—বা—বা—বা
—বাব্—বুউ—
হাঃ হাঃ হাঃ। টুম্‌লক্-টুম্‌লুক্—টুম্‌লুক্—টুম্‌লুক্
ক্রোক্ ক্রোক্ ক্রোক্ ঐ ক্রোক্
মৌজাদাৰৰ বৰপেটটো খ্ৰোক্ খ্ৰোক্ খ্ৰোক্।
হেঃ হেঃ হেঃ হেঃ হেঃ!
সাতটকা তেৰঅনা তিনিপইচা—
হাঃ হাঃ হাঃ হ' হ' পখৰা হ'
হ' হ' লাওমূৰা হ'।
মহৰী বাবু—বৰচাহাবৰ কাবু
মোৰ এই ডোখৰ সাতপুৰুষীয়া মাটি নহয় জানো?
মোৰ ল'ৰা-ছোৱালী এঘাৰটা নহয় জানো?
বৰ আমজোপা ৰুইছিল ককাই
লেটেকুজোপা বুঢ়ী আয়ে
তামোলবাৰীখন পাতি গ'ল পিতায়ে
মই ৰোৱা লেচুজোপা লগা নাই এতিয়াও—হেঃ হেঃ হেঃ
× × × ক্রোক্ ক্রোক্ ক্রোক্
মৌজাদাৰৰ বৰপেটটো ঢোৰোক্।
সাতটকা তেৰঅনা তিনিপইচা—
× × × ইৰিকটি মিৰিকটি বাঁহৰ শলা
ধৰ ধৰ মহৰী ক'লৈ পলা?
খেজেনাকে খেজেনা
খেজেনাকে খেজেনা
বেজেনা বেজেনা—গিজ্‌তৌ—তিতৌ
নীলাম নীলাম নীলাম
মোৰ চকুপানী কাকনো বিলাম্?

ক্ৰোক্ ক্ৰোক্ ক্ৰোক্—
মৌজাদাৰ বৰপেটটো ঢোৰোক্।
অলৌ লৌ লাই—
তলৌ লৌ লাই—
মোৰে বাপুকণ মোৰে থুপুকণ
কঁকাকৰ ভেটিৰে ভিকাছন ভাগিলে,
বাপেৰৰ খোচনাত
টকা অনা পইচা নাই ঐ নাই।
চেইঃ চেইঃ চেইঃ—
অ' বাঘেখাতী! বোলো দেখিছ নে
লাওজোপা গৰুটোৰে মোহাৰি খালে নহয়?
ঘৈণী ঐ ঘৈণী! সান্দহ আন খাওঁ
পাৰ চৰাই ভাজি দে তহিলংকৈ চোবাওঁ।
হোঃ—হাঃ হাঃ—হাঃ
চৰ্ মাৰি পঠিয়াম মাৰে
কৰ্ফাল খাই যাবি
মৈদাত বছা পাভ মাছ—পাতত দি খাবি।
× × × × কুৰ্ কুৰ্ আহ্ ভলুকা আহ্!
কুৰ্ কুৰ্—চাঁহিমুঁহি নিয়া
সাতটকা তেৰঅনা তিনিপইছা দিয়া ঐ দিয়া—,
ৰেছমী ৰুমাল কিনি আনো
ছৰ্ডিপুটীৰ বিয়া।
হাঃ হাঃ হাঃ হাঃ
চলাই দে কোম্পানী
চলাই দে ৰেলগাড়ী
উৰাজাহাজ ভুৰুং
দোহাই মহাৰাণী! দোহাই মহাৰাণী।

অ' মোৰ থুপুকণ ঐ উঁ উঁ উঁ
উহুঁ—উ—উ—উ হ্ হা হুক্ হুক্ হুক্—
নিলে ঐ নিলে
নেলু চেপি দিলে × × × × × ×
× × × × × × × ×
গান্ধী ঐ গান্ধী!
তোৰে হাতে-ভৰি থ'লে নি বান্ধি।
গিৰ্ ৰ্ ৰ্ ৰ্ ৰ্—গিৰ্ গিৰ্ গিৰ্ গিৰ্
ধিন্—ধিন্—ধিন্—ধিন্দাও—
খেচ্ তাওঁ খেচ্ তাওঁ—খেচেৰ মেচেৰ—বাওঁ
ই—ঐই—এঁ এঁ এঁ—হিঁ—থৈঁ—
এ আৱত কৃষ্ণচন্দ্ৰ জগত গোসাঁই—ই—ই—ই—ই—
এ—ই—য়ে—য়ে—য়ে।
গেজ তাং গেজেং ঐ থেকেচ কেচ্ কেচ্
× × × × × × × ×
অ' ৰে দুৰাচাৰ অহে দুঃশাসন!
শুনৰে পাপিষ্ঠ!
হামু ভীমসেন জানবি ঠিক্‌······
শুন শুন সামাজিক্ লোক!
সুদৰ্শন ধৰি
ওহি মুৰাৰি!
আৱত—আৱত
শুনহ শুনহ ওহি বাঁহী বজাৱত
ঐঁ—হিঁ—ঐ—কংসাৰি—আৱত—আৱত।
(এটা বিকট চিঞৰ মাৰে)
খেচ্ খেচ্ মেকেচ্
খেচ্ খেচ্ খেকেচ্

ধৰ্ ধৰ্ ধৰ্
ধৰ্ ধৰ্ ধৰ্

(লোহাৰ ডুব্ৰাৰথন হৰহৰাই জোকাৰিবলৈ ধৰে)

ধৰ্ ধৰ্ ধৰ্
ক্ৰোক্ ক্ৰোক্ ক্ৰোক্
মৌজাদাৰৰ বৰপেটটো ঘোৰোক।

(এই বুলি লোহাৰ গেৰাব ডুব্ৰাৰথন কামুৰি কামুৰি বাঘৰ দৰে গোৰগোৰাবলৈ ধৰে)

ভলণ্টিয়াৰৰ দুখ

গান্ধীৰ কথা শুনিবলৈ' সদায় হুছিয়াৰ
মই ভলন্টিয়াৰ।
উজনিত বোলে 'সইত গাহৰি'
নামনিত 'ভেলেণ্ডাৰ'
কোনোৱে বোলে "চেছাসেৱক"
তথাপিও মোৰ গৰম বুকত
স্বৰাজৰ জুই
জ্বলিছে ভমক্ ভমক্,
স্বাধীনতা আনিবলৈ
দেশত লগাওঁ খলক্।
গাঁৱত আছিলোঁ শুই
গান্ধীয়ে লগালে জুই
বন্দুক-বাৰুদ নোহোৱাকৈয়ে
চাহাব খেদাব পাৰি হেনো
এই বুলি মিটিঙে মিটিঙে বক্তৃতা দিয়া শুনো।
আৰু কোনে পায়?
হেৰৌ ভদীয়া! হেৰৌ কাতিয়া! আহ বেগতে ওলাই,
ইংৰাজে নওঠা-পিঙঠা কৰিলে
কান্দিছে ভাৰতী আই।
গান্ধীবাপু নহয় কম
বুটিছ সাম্রাজ্যৰ সাইলাখ যম
কৰিছে এৰিব খেজেনা কম

কৈছে বোলে সূতা কাটিয়েই স্বৰাজসোপাকে ল'ম,
কটা-সূতাৰেই ইংৰাজখনৰ হাত-ভৰি বান্ধি থ'ম।
জেলৰ ভিতৰত বন্দী কৰি
ইংৰাজে থৈছে ভাৰতী আই,
সেইহে গান্ধী জেলৰ ভিতৰলৈ
ঘনেপতি সোমায়।
বাৰেপতি এপাক 'এপাক
শিকলি আহে খুলি,
কোনেবা এপাকত উলিয়াই আনিব
কৰি কিবা তালিভুলি।
উনৈছ শ একইছ চন
গান্ধীয়ে পাতিলে অহিংস-ৰণ
জাকে জাকে ওলাল ল'ৰা,
স্কুল-কলেজৰ পৰা
ফিৰফিৰীয়া ফিতাহী এৰি
পিন্ধিলে দগধা চোলা
চহৰৰ এৰিলে কোলা।
গাঁৱলৈ আহি বোকা ফেনেকি
ক'লেহি উপাই নাই,
নিচিনি চিনিলো আজিহে তোমাক
অ' গাঁৱলীয়া কাই!
চহৰৰ বাবু চাহাবৰ কাবু
সিহঁতত আশা নাই,
আজি ভাৰতৰ উদ্ধাৰৰ হকে
উঠা গাঁৱলীয়া ভাই।
আহ ঐ মোৰ সোণাইহঁত! চহৰৰ বাবুহঁত!
কিনো নহবৰ হ'ল,

উকিলে এৰিলে কাছাৰী-ঘৰ
আধা কৰাকৈয়ে কে'ছ্‌বোৰ এৰি
গাঁৱলৈ মাৰিলে ভীৰাই লৰ
কলৰজপৰ মোক্কেলৰ।

স্বৰাজ বিচাৰি ফুৰিছিলে গৈ
দিল্লীৰ কৌঞ্চিল্‌ ঘৰত,
আছিল বোলে স্বৰাজজনী
মেমনী পোছাক পিন্ধি
ডাঙৰজনা লাটচাহাবৰ
অন্দৰমহলত।

ওচৰ চাপি শুঙি চালে
টেঙা টেঙা গোন্ধায়,
সেইহে উকিল বাৰিষ্টাৰ
কৌঞ্চিলৰ পৰা ওলায়।
সেইজনী বোলে স্বৰাজ মহয়
ইংৰাজৰ চাকৰণী,
চুমা দলিয়াই মেম্বৰলৈ
বঢ়োৱা খেজেনাৰ
টকাৰ টোপোলা
ভিতৰে ভিতৰে গণি।

সেইহে আহে
ডাঙৰসকল একো নাই হৈ খণ্ডত,
পাত পাতকৈ বিচাৰে স্বৰাজ
গাঁৱৰ বাঁহৰ তলত।
নোলোৱা গাখীৰ উলিয়াবলৈ
পোৱালিয়ে ঘনে ওহাৰত খুন্দিয়ায়,

সেইদৰেই যাৰ নোহোৱা বসুমতীত
লেৰেলা গৰুৰে হাল খুচৰি খুচৰি বাই,
কোনোপধ্যে ঘৈণীজনীৰে লৰা ছুটাৰে
পেটটো প্ৰবৰ্ত্তাই,
বছৰে বছৰে খেজেনাই ভঙা
কৰ্কাল থাকোঁ পোনাই।
এনে থলত আহিল দেখোন চহৰৰ বৰলোক
কিনো খুৱাওঁ, কিনো ধুৱাওঁ
নিজৰে নুগুচে ভোক।
খেজেনা কমাৰ আশা নাই
ঘৈণীৰ নুশুনি মনা,
চুঙাৰ পৰা আনি দিলোঁ
সাঁচতীয়া চাৰিঅনা।
আশা পালি বৰ
হ'লোঁ কংগ্ৰেছৰ মেম্বৰ।
গাঁৱে গাঁৱে কত মিটিং
কংগ্ৰেছৰ কমিটীৰ ঘনাই ছিটিং,
তৰ্জ্জন হ'ল, গৰ্জ্জন হ'ল
বৰ্জ্জনৰ ঢৌ বিয়পি গ'ল।
ৰাইজ উঠিল জাণ্ডুৰ খাই,
গৱৰ্ণমেণ্টে তভক্ মাৰি
কি কৰোঁ, কি নকৰোঁ বুলি
থাকিলে ছল চাই।
ভলণ্টিয়াৰত লিখালোঁ নাম
কৰিব লাগিব দেশৰ কাম
লৰিঢাপৰি ধপলিয়াই
ফুৰিলোঁ গাঁও-ভুঁই,

কথাৰ ঢৰাচাপৰেৰে
জগালোঁ মোৰে দৰে ডেকা
যি আছিলে শুই।

আন্দোলনৰ গণ্ডগোলে
ঘনাই ফিৰিঙতি তোলে,
দেখি আমাৰ পিকেটিং
ওলাল চিপাহী খিটিংটিং
সুবিধা পালে ভলন্টিয়াৰক
চৰ-গটাটো মাৰে;
কানীয়া কাইৰো সাহ বাঢ়িল
নলীয়া কটাৰী জোকাৰি জোকাৰি
গান্ধীক গালি পাৰে।

মহলদাৰেও কেদিনমান
হাঁহিলে মিচিকিয়াই,
পিছত বিক্ৰী কমা দেখি
আমাক চকু পকায়।
চিপাহীৰে সতে কথা পাতি
আমাক দোকানলৈ মাতি
ভিতৰ চোতাললৈ নিলে,
আমাৰ পিঠিত ঔফুল বাছিলে
গুকলাগুকল কিলে।

পায়ো পুলিচৰ ব্ৰহ্মখুন্দা
দোকানৰ আগত থাকিলোঁ ৰহি
যেন পৰ দিয়া বোন্দা।

বুকুৰ ভিতৰত হিংসা-বাঘে
যেন পিঞ্জৰাত বনাই ঃ

গুজৰি-গুমৰি বাৰে বাৰে
আহিব খোজে ওলাই।
অহিংস বাণীৰে তাক খুচি খুচি
থওঁ ভিতৰলৈ সুমাই,
তথাপিও 'সি মাটিত কামুৰি
আছেই গোৰগোৰাই।

এতোৱাৰী

এতোৱাৰ

দেওবাৰ—জিৰণিৰ বাৰ।
সেই দিনা পুৱতিৰ হাঁহি
তাইৰ ঘৰৰ বাৰৰ স্মৃকুঙাই সোমাই আহি
তাইক পৃথিবীৰ জীৱন-মন্ত্ৰ দিবলৈ
বৈ আছিল,
সেই ক্ষণতে তাই উপজিছিল।

জব্বলপুৰৰ এখন গাঁৱত
আজিয়েই তাই চকু মেলি দেখিলে পোহৰ,
জন্মৰ প্ৰথম মুহূৰ্ত্তে তাইৰ
অন্তৰ আত্মাই পোহৰেৰে সখী পতালে;
পিছ মুহূৰ্ত্তেই কান্দি উঠিলে
তেতিয়া
ঘৰ-ঘৰোৱাহে গম পালে
আজি কোনোবা আহিলে।

জিৰণিৰ দিনা—
হাঁহি-মাতি জিৰণি লৈ গঞাই
খেল-ধেমালি কৰা দিনা,
এতোৱাৰ—দেওবাৰ—দিনটো বৰ মনোৰম,
কিন্তু বিধতাই তাইৰ কপালত
আকৌ লিখি থৈ গ'ল "কঠোৰ পৰিশ্ৰম।"

এবছৰ—

তাই মাকৰ কোলাত পিয়াহ খালে
কল্‌কলালে,
মাকৰ চুমাৰ তাই মৰমৰ সৰগত থাকিলে
জীৱনত তাইৰ যোগ অঙ্কই কাম কৰিবলৈ ধৰিলে।

১+১+১+১+১=৫অত তাই লৰি ফুৰিলে
হাঁহিলে কান্দিলে,
সেউজীয়া ঘাঁহনিত বাগৰিলে,
বোকাৰে পুতলা খেলিলে
ধূলিৰে ধেমালি কৰিলে।

৫+১+১+১+১+১=১০অত তাই দেখিলে
পৃথিৱীখন ধুনীয়া ই সুখৰ ঠাই,
সেউজীয়া পথাৰৰ ধাননিয়ে ধাননিয়ে
নিজৰা জুৰিৰ পাৰে পাৰে
তাই লৰিঢাপৰি
ভাগৰিজুগৰি ফুৰিলে।

১০+১+১+১+১+১=১৫ত তাই
দেখোন মাজে মাজে উদাস হৈ যায়।

দূৰণিৰ হাবি আৰু দূৰণিৰ পৰ্ব্বত
তাতোকৈ কোনোবা দূৰণিৰ আকাশখন
তাইৰ ভাল লাগে—
কিন্তু তথাপিও কিবা এটা তাইৰ
ভাল নালাগে।

জিৎৱায় ল'ৰাটোক তাই
সদায়ে দেখি আছিল,